

TEKST: TOM DUTRY - FOTO'S: SAMENLEVINGSOPBOUW GENT, NOOR VAN WEVERBERG

DE BASISVOORZIENING

KUNNEN BASISVOORZIENINGEN EEN ANTWOORD BIEDEN OP DE VELE VRAGEN VAN KWETSBARE GENTENAARS? EN KUNNEN ZE DE ONDERBESCHERMING TEGENGAAN OF ZELFS VERMINDEREN?

SINDS 2016 LOOPT ER IN VLAANDEREN EEN ONDERZOEKSTRAJECT WAAR 14 LOKALE OPBOUWWERKPROJECTEN AAN DEELNEMEN. De 14 werkingen hebben een aantal gemeenschappelijke elementen. Het zijn allemaal laagdrempelige werkingen die op 5 functies inzetten: ontmoeting, vorming, vrije tijd, onthaal en belangenbehartiging, gerealiseerd in een samenwerking tussen één of meerdere organisaties. Vanuit Gent zijn drie werkingen betrokken, de werkingen in Watersportbaan, Nieuw Gent en Leiekaai. Bijzonder is dat al deze werkingen ingebed zijn in grote sites sociale hoogbouw.

Het doel van het onderzoek is een concreet werkmodel uitwerken over hoe de geïntegreerde basisvoorziening kan bijdragen aan de toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening in de strijd tegen onderbescherming.

STRIJDEN TEGEN ONDERBESCHERMING

In theorie is onze samenleving georganiseerd op een manier waarbij iedereen sociale bescherming geniet: onze sociale grondrechten moeten ervoor zorgen dat elke burger een menswaardig leven kan leiden. Dit betekent dat iedereen recht heeft op arbeid, sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid, onderwijs, sociale, geneeskundige en juridische bijstand, behoorlijke huisvesting, bescherming van een gezond leefmilieu en culturele en maatschappelijke ontplooiing. Deze grondrechten zijn in België vastgelegd in art.23 en art.24, § 3 van de Grondwet.

Verschillende oorzaken maken dat een groep mensen leven in een situatie van onderbescherming. Hierbij zijn onderbeschermden diegenen die niet al hun sociale grondrechten realiseren. De oneindige papiermolen, ingewikkelde procedures, onaardig behandeld worden aan een loket, niet weten dat je daar óók recht op hebt, niet ten rade kunnen gaan bij vrienden of kennissen, pas hulp durven zoeken als het water aan de lippen staat, onduidelijke brieven, een aanvraagformulier niet correct kunnen invullen... Ongetwijfeld herkenbare situaties voor iedereen die te maken krijgt met hulp- en dienstverleners. Voor mensen in maatschappelijk kwetsbare posities een hardnekkige realiteit van drempels, onmacht en gêne.

EEN BASISVOORZIENING

De toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening staat onder druk door het steeds meer voorwaardelijk maken van de grondrechten en door het terugtrekken van de eerste-lijnshulp- en dienstverlening. De geïntegreerde basisvoorziening kan vanuit zijn brede opdrachtstelling, zijn eigenheid en functies bijdragen aan een toegankelijke hulp- en dienstverlening in de strijd tegen onderbescherming.

Een geïntegreerde basisvoorziening is een samenwerkingsverband van verschillende laagdrempelige initiatieven dat een basisaanbod realiseert gericht op de participatie en integratie van maatschappelijk kwetsbare groepen. Maatschappelijk kwetsbare groepen worden er aangesproken en kunnen op informele wijze samenkomen in een ondersteunende omgeving. Het basisaanbod speelt in op directe noden en behoeften van de doelgroepen: een warm onthaalpunt met een divers aanbod van ontmoeting, vrije tijd, vorming, hulpverlening en dialoog. Vanuit de geïntegreerde basisvoorziening zetten we in op het bieden van een informele ondersteunende omgeving waar we werken aan een veilige en vertrouwde plek, het netwerken en het samenleven tussen mensen. Daarnaast zetten we in op formele ondersteuning en werken we aan de kwaliteit van de hulp- en dienstverlening o.m. door de dialoog te organiseren tussen de aanbieders van hulp- en dienstverlening en mensen in maatschappelijk kwetsbare posities.

BASISVOORZIENINGEN IN GENT

Een basisvoorziening is een plek waar iedereen welkom is. Sommige plekken zijn dagelijks geopend, of éénmaal of tweemaal in de week. Maar elke werking ontvangt iedere bezoeker met een warm welkom, vergezeld met een tas soep of koffie. Je kan er terecht voor een eenvoudige babbel, een uitstap, een brief die je niet helemaal goed begrijpt, een situatie waar je niet direct een gepast antwoord op vindt, een vorming over budgetvriendelijk koken... Nabijheid, herkenbaarheid en respect zijn belangrijke troeven van een basisvoorziening: veel bezoekers van deze werkingen hebben negatieve ervaringen met de reguliere dienst- en hulpverlening. Samenlevingsopbouw en partners proberen de bezoekers een kwaliteitsvolle ondersteuning te bieden. Die ondersteuning kan verschillende vormen aannemen: uitleggen van een brief, een telefoontje of een mail opstellen, begeleiden tot aan de dienst, maar ook herstellen van de relatie met de hulpverlener. ►►►

►►► Niet alleen bij Samenlevingsopbouw vind je deze basisvoorzieningen terug. Werkingen als *De Sloep*, *de Zuidpoort*, *de Olijfboom*... bieden eveneens deze dienstverlening aan. Dat is belangrijk omdat de werkingen verspreid zijn over het grondgebied van de Stad en zo meerdere kwetsbare doelgroepen kunnen bediend worden.

Samenlevingsopbouw richt zich op volgende doelen:

- Experimenteren met het concept basisvoorziening in de sociale hoogbouw,
- 2 degelijke basisvoorzieningen uitbouwen in de wijken Watersportbaan en Nieuw Gent,
- Experimenteren met partnerschappen en vrijwilligerswerk in de eigen basisvoorzieningen,
- Uitwisselen met andere initiatiefnemers van basisvoorzieningen in functie van een meer gedragen en gedeeld beleid.

ROL VAN VRIJWILLIGERS IN DE BASISVOORZIENINGEN

De vrijwilligers vormen de ruggengraat van een werking: zonder vrijwilligers kan een werking niet verder groeien. Elke werking heeft zo zijn 'types' vrijwilliger: van de meer praktische vrijwilliger die zorgt dat de soep gemaakt is, de koffie klaar is en er altijd een koekje bijkomt, tot de vrijwilliger die graag het woord voert tijdens een overleg of een dialoogmoment, of de vrijwilliger die een groepje 'Nederlandse conversatie' begeleidt... het zijn allemaal onmisbare schakels. In de komende periode willen we verder inzetten op een coherent vrijwilligersbeleid, waarbij we onder meer denken aan een gezamenlijk vormingsaanbod.

ROL VAN PARTNERS IN DE BASISVOORZIENINGEN

De basiswerkingen bouwen we niet alleen uit: het is uitdrukkelijk de bedoeling om dit in overleg en samenwerking te realiseren met lokale partners. De samenwerking en rol kan verschillende vormen aannemen: het delen van een ontmoetingsruimte zoals in de Watersportbaan op maandag, waarbij we op die manier een groter bereik halen, of een tijdelijk experiment met de Huurdersbond die een maandelijks zitdag organiseert in het bureau van Samenlevingsopbouw in Nieuw Gent...

Een ideaal plaatje hebben we niet, elke werking vertrekt vanuit een ander startpunt, maar het is wel belangrijk dat we in elke werking meerder partners betrekken in de uitbouw van de voorziening.

ROL VAN PARTNERS IN DE UITBOUW VAN EEN LOKAAL NETWERK VAN BASISVOORZIENINGEN

Op dit moment wordt dit opgevolgd door de Dienst Welzijn en Gelijke kansen van de stad. Eerlijkheidshalve moeten we toegeven dat we tot nog toe vooral hebben geïnvesteerd in de verankering in de wijk van de bestaande werkingen.

Het komende jaar willen we, samen met de Dienst Welzijn en Gelijke Kansen en een aantal andere basisvoorzieningen bekijken op welke manier een netwerk een toegevoegde waarde kan betekenen. Er wordt nu al veel geïnvesteerd in samenwerking en netwerking, bovenop de eigen opdrachten die elke werking ook nog heeft. Het is helemaal niet evident om daarbovenop nog eens de tijd en ruimte te vinden om aan de uitbouw van een nieuw netwerk te participeren.

STAND VAN ZAKEN IN GENT

In het voorbije anderhalf jaar hebben we ingezet op verschillende sporen: vanuit de 3 werkingen zetten we stappen in een gezamenlijke gedragen aanpak, zoals bv een gemeenschappelijke registratie van allerhande hulp- en dienstverleningsvragen, gezamenlijke vorming, en zoeken naar stedelijke samenwerkingspartners.

Er werden per werking stappen vooruitgezet in het betrekken van (structurele) samenwerkingspartners op wijkniveau, waarbij vooral is geïnvesteerd in het openbreken of ruimer maken van het aanbod aan laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten.

In Nieuw Gent hebben we samen met Campus de 'tuintjes'-omgeving aangepast, met een schaduw paviljoen en een betere aansluiting op de omgeving; is er een experiment opgezet met de Huurdersbond met zitdagen ter plaatse en hebben we in het najaar met een 3-tal partners een 'blokwerking' opgezet.

In de Watersportbaan is de samenwerking met het LDC De Vlasschaard verstevigd (cultureel uitwisselingsproject omtrent thee-gebruiken; een opstart van een nieuwe workshop door en voor buurtbewoners) en is er sinds kort een samenwerking met de Straatwoordenaar, waarbij we de maandag-open-ontmoeting verhuisd hebben naar de Kring, en maken we zoveel als mogelijk gebruik van het Open Huis. Het bloembakken-project kende een moeilijke start, maar wordt volgend jaar verdergezet.

De werking in de Leiekaai wordt eind 2018 overgedragen aan Ontmoeten & verbinden, wat maakt dat we in de voorbije maanden geïnvesteerd hebben in een warme overdracht.

De rode draad wordt duidelijk zowel in de 3 werkingen van Samenlevingsopbouw, maar evengoed in de werking van de Sloep, de Zuidpoort en de vele andere werkingen in Gent die werken met burgers die in moeilijke omstandigheden leven: er is overal een nood aan een plek waar mensen welkom zijn, zich gewaardeerd voelen en een bijdrage kunnen leveren, hoe klein die ook is. Een plek waar men geen patiënt of cliënt is. En waar de sociaal werker aan de slag gaat met de verhalen. Want het is niet omdat de koffie en thee gratis zijn, dat de gesprekken 'gratis' zijn. Samen met de bezoekers, vrijwilligers en partners wordt werk gemaakt om signalen te detecteren, te bundelen en te zoeken naar structurele oplossingen. Het belang van een breed gedragen basisvoorziening, waarbij partners elk vanuit hun eigen rol meewerken is cruciaal in de noodzakelijke strijd tegen onderbescherming. ■